

HOTĂRÂRE

cu privire la unele chestiuni referitor la participarea prin videoconferință a
avocaților în procesul civil

21 octombrie 2025
nr. 553/41

mun. Chișinău

Examinând în ședință publică chestiunea cu privire la participarea prin videoconferință a avocaților în procesul civil, luând act de informația membrului CSM, Livia Mitrofan, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii

C O N S T A T Ă :

1. În conformitate cu art. 1 alin. (1) și (2) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, Consiliul este un organ independent, format în vederea organizării și funcționării sistemului judecătoresc, fiind garantul independenței autorității judecătorești. Consiliul Superior al Magistraturii exercită autoadministrarea judecătorească. În scopul realizării funcțiilor sale, Consiliul Superior al Magistraturii este investit cu competențe inclusiv la administrarea instanțelor judecătorești.
2. Consiliul Superior al Magistraturii, în exercitarea atribuțiilor sale prevăzute de art. 4 alin. (4) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii are competența de a contribui la buna administrare a justiției și de a asigura aplicarea unitară a normelor procedurale, inclusiv prin analiza din oficiu a aspectelor ce țin de desfășurarea activității judiciare.
3. În acest context, Consiliul va examina din oficiu problema participării avocatului la ședința de judecată prin videoconferință, având în vedere evoluțiile tehnologice și necesitatea de a asigura un echilibru între exigențele procesului echitabil și eficiența activității instanțelor judecătorești.
4. Astfel, facilitarea accesului avocaților de a participa la ședințele de judecată civile (contencios administrativ și insolabilitate) prin videoconferință reprezintă o problemă în sistem prin interpretarea contradictorie a prevederilor art. 213 alin. (3) din Codul de procedură civilă, ce prevede că, „participantul la proces care nu se poate prezenta în ședința de judecată din cauza aflării peste hotarele Republicii Moldova, din cauza executării pedepsei în penitenciarele din Republica Moldova, din cauza internării într-o instituție medicală sau a dizabilităților locomotorii poate fi audiat prin intermediul videoconferinței, la cerere sau din oficiu. Audierea prin intermediul videoconferinței a participantului la proces are loc, după caz, la sediul misiunii diplomatice sau al oficiului consular al Republicii Moldova, la sediul instituției penitenciare, al instituției medicale, de asistență socială, al autorității tutelare sau al organului de probațiune, care dispun de mijloace tehnice corespunzătoare și verifică identitatea participantului”.
5. Respectiv, prin analogie și în spiritul principiilor generale ale procesului civil, această posibilitate se extinde și asupra reprezentanților părților, inclusiv asupra

avocatului, dacă participarea prin videoconferință nu afectează drepturile procesuale ale celorlalte părți și asigură o administrare eficientă a justiției.

6. Or, sunt judecători, care admit cererile avocaților și dispun examinarea cauzei cu participarea acestuia prin sistemul de videoconferință, sunt judecători care resping aceste cereri, menționând că, art. 213 nu se referă la avocați, iar unii judecători folosesc sistemul de videoconferință prin aplicația „Zoom”.

7. Respectiv, sunt 3 aspecte de drept asupra cărora Consiliul Superior al Magistraturii urmează să se expună:

- înfăptuirea justiției, iar CSM nu are competențe și nu poate interveni în actul de justiție, or, judecătorii emit încheieri prin care admit sau nu admit cererea avocaților;
- de administrare a justiției, având la bază temeiurile de amânare a cauzei din motiv că avocații sunt în imposibilitate de a se prezenta, digitalizarea sistemului, folosirea videoconferinței ca metodă care să eficientizeze justiția;
- dreptul participantului de a-și alege un avocat, or, în cazul în care avocatul o perioadă mai mare de timp nu poate să se prezinte la ședință din varii motive, participantul este impus să își aleagă un alt avocat.

8. Așadar, CSM se va expune prin interpretare a prevederilor art. 213 din Codul de procedură civilă, care se referă la explicațiile participanților la proces, însă, potrivit art. 131 alin. (1) din Codul de procedură civilă, explicațiile date de părți și intervenienți asupra circumstanțelor care le sânt cunoscute și care au importanță în proces urmează a fi verificate și evaluate deopotrivă cu celelalte probe. Explicațiile pot fi date oral sau în scris. Explicațiile participanților la proces sunt probe în instanța de judecată și urmează a fi tratate prin prisma principiului nemijlocirii și legalității, adică dobândite potrivit legii.

9. În acest context, este de reținut că, art. 55 din Codul de procedură civilă, prevede că, se consideră participanți la proces: părțile, intervenienții, procurorul, petiționarii, persoanele care, în conformitate cu art. 7 alin. (2), art. 73 și 74, sînt împuternicite să adreseze în instanță cereri în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unor alte persoane sau care intervin în proces pentru a depune concluzii în apărarea drepturilor unor alte persoane, precum și persoanele interesate în cauzele privind aplicarea măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie și în cauzele cu procedură specială.

10. Mai mult ca atât, art. 73 alin. (2) din Codul de procedură civilă atestă că, în cazurile prevăzute de lege, autoritățile publice, organizațiile, persoanele fizice pot adresa în judecată acțiune (cerere) în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unor alte persoane, la cererea acestora, sau în apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale unui număr nelimitat de persoane fizice. Acțiunea în apărarea intereselor unei persoane în privința căreia este instituită o măsură de ocrotire judiciară (ocrotire provizorie, curatelă sau tutelă) poate fi intentată independent de existența cererii unei persoane interesate sau a reprezentantului ei legal.

11. Articolul 74 alin. (1) din Codul de procedură civilă atestă că, în cazurile stabilite de lege, autoritățile publice competente, din proprie inițiativă, la cererea participanților la proces sau din oficiul instanței, pot interveni în proces pînă la pronunțarea hotărîrii în primă instanță, precum și în instanța de apel, pentru a depune concluzii, potrivit funcției, în vederea apărării drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale altor persoane, a intereselor statului și ale societății.

12. Prin urmare, nici în art. 55, nici în art. 73 și art. 74 nu este prevăzut avocatul, or, avocatul este reprezentant al părții, iar fără împuterniciri, nu are dreptul de a înainta o acțiune în instanța de judecată.

13. Statutul avocatului în procedura civilă este reglementat de art. 75 alin. (1) din Codul de procedură civilă care prevede că, în proces civil, persoanele fizice își pot apăra interesele personal, prin avocat sau avocat stagiar.

14. Astfel, în temeiul art. 55, art. 80 (*formularea împuternicirilor reprezentantului*) și art. 81 (*împuternicirile reprezentantului în judecată*) din Codul de procedură civilă, avocatul, ca reprezentant al părții, are dreptul să participe la ședință, pentru apărarea drepturilor clientului în instanța de judecată.

15. Totuși, chiar dacă prevederile art. 213 din Codul de procedură civilă, nu se referă direct la reprezentare de către avocați, Plenul CSM consideră că nu este niciun impediment legal ca avocatul să participe prin videoconferință în procesul civil. Participarea avocatului în ședința de judecată prin videoconferință este o chestiune ce ține de dreptul participantului și modul de apărare, or, este mai efektiv, examinarea cauzei prin videoconferință, decât amânarea acesteia.

16. Reieșind din faptul că, admiterea avocaților în proces prin videoconferință, ține de procesul de înfăptuire a justiției, CSM recomandă și încurajează judecătorii, care dispun de condiții tehnice să admită avocații la examinarea cauzei prin videoconferință.

17. Or, art. 18 din Codul de procedură civilă, prevede posibilitatea utilizării de mijloace tehnice de către instanță pentru documentarea lucrărilor ședinței de judecată și conservarea probelor. Această normă oferă cadrul general pentru desfășurarea procedurilor judiciare cu folosirea mijloacelor electronice și, prin interpretare sistemică, permite organizarea ședințelor prin videoconferință atunci când acest fapt asigură accesul efectiv la justiție și nu afectează drepturile procesuale ale părților.

18. Unul dintre pilonii Strategiei de dezvoltare a Consiliului Superior al Magistraturii este digitalizarea procesului de justiție și asigurarea transparenței acesteia. În contextul actual al digitalizării justiției, participarea avocatului prin videoconferință se subsumează principiului eficienței procesului civil și celui al dreptului la un proces echitabil, garantat de articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

19. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că, participarea prin mijloace video nu contravine dreptului la un proces echitabil, cu condiția ca părțile să poată comunica în mod efectiv cu instanța și să li se asigure posibilitatea de a prezenta argumente și probe în condiții de egalitate.

20. De asemenea, Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, în articolul 47 consacră principiul accesului efectiv la justiție și atestă că, orice persoană are dreptul la un proces echitabil, public și într-un termen rezonabil, în fața unei instanțe judecătorești independente și imparțiale, constituită în prealabil prin lege. Orice persoană are posibilitatea de a fi consiliată, apărută și reprezentată.

21. Mai mult ca atât, liniile directoare privind videoconferințele în cadrul procedurilor judiciare (document adoptat de CEPEJ în cadrul celei de-a 36-a reuniuni plenare (16 și 17 iunie 2021) oferă un set de măsuri-cheie pe care statele și instanțele ar trebui să le urmeze pentru a se asigura că utilizarea videoconferințelor în cadrul procedurilor judiciare nu subminează dreptul la un proces echitabil, astfel cum este consacrat în Articolul 6 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO), și respectă cerințele Convenției pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea automatizată a datelor cu caracter personal.

22. Așadar, în cazul în care judecătorul acceptă participarea avocatului prin videoconferință, urmează ca tehnic, ședința să aibă loc prin sistemul de videoconferință existent în instanța de judecată, or, ține de securitatea datelor, în cazul în care ședințele au loc prin intermediul altor aplicații. În acest sens, Agenția Digitalizării și Administrare Judecătorească, la demersul grefierului asigură crearea canalului prin intermediul căruia avocatul poate participa la examinarea cauzei prin videoconferință.

23. La caz, urmează a se menționa și prevederile art. 8 alin. (1) din Codul de procedură civilă, potrivit căruia, părțile, alți participanți la proces au dreptul să fie asistați în judecată de către un avocat ales ori desemnat de coordonatorul oficiului teritorial al Consiliului Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat sau de un alt reprezentant, în cazurile prevăzute de prezentul cod.

24. În acest caz, pe prim plan este avocatul ales de partea în proces. Respectiv, Codul de procedură civilă garantează dreptul participantului de a-și alege un avocat. În cazul în care avocatul la momentul examinării cauzei din mai multe circumstanțe tehnice, cât și personale, nu poate participa la ședința de judecată, ședința de judecată se amână. Dar în cazul în care avocatul într-o perioadă mai mare de timp nu poate participa la ședința de judecată, partea în proces este impusă să își aleagă un alt avocat.

25. Respectiv, este esențial ca partea să fie reprezentantă de un avocat în ședința de judecată, acesta fiind principiul de bază al Codului de procedură civilă, iar prezența fizică sau prin videoconferință este o modalitate de apărare a participantului în proces, care urmează a fi decisă însăși de persoana care este reprezentată. În momentul în care, avocatul nu depune explicații (*acestea fiind considerate probe*), doar pledoarie și reprezentare, iar partea consideră că dreptul său la apărare va fi

exercitat efectiv doar de avocatul ales, instanțele urmează să țină cont de consimțământul părții, de a fi reprezentat prin videoconferință.

26. Potrivit pct. 50 din Avizul Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) nr. 26 (2023), audio și videoconferințele sunt mijloace consacrate de desfășurare a audierilor, indiferent de obiectul acestora. Acestea permit organizarea de audieri hibride sau la distanță.

27. În pct. 50 din același Aviz se atestă că, videoconferințele pot reduce costurile și timpul necesar pentru derularea procedurilor. Acestea pot facilita o programare mai eficientă a audierii, eliminând concomitent timpul de deplasare și de așteptare în clădirile instanțelor. Acest lucru poate promova proporționalitatea procedurii. O audiere fizică poate genera costuri financiare și temporale disproporționate în cadrul unor audieri scurte, pe suport de hârtie, intermediare sau de gestionare a dosarelor. Același lucru se poate spune și despre audierile care implică doar o argumentație juridică. Utilizarea lor poate promova altfel accesul la justiție.

28. Astfel, utilizarea tehnologiilor moderne în justiție nu trebuie să devină un substitut al contactului direct între părți și instanță, ci un mijloc auxiliar menit să sporească accesul la justiție și eficiența procesului.

29. Examinând din oficiu această problemă, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii consideră că, participarea avocatului prin videoconferință constituie o măsură legală, oportună și conformă cu standardele europene, contribuind la modernizarea și eficientizarea actului de justiție, fără a aduce atingere drepturilor procesuale ale participanților la proces.

30. În concluzie, Plenul CSM, încurajează și recomandă judecătorilor să admită participarea avocaților în ședință de judecată în procesul civil (contencios administrativ și insolvabilitate) prin videoconferință la cererea părții în proces, în cazul în care instanța de judecată dispune de mijloace tehnice. În cazul în care judecătorul acceptă participarea avocatului prin videoconferință, urmează să solicite Agenției Digitalizării în Justiție și Administrare Judecătorească să creeze canalul de conexiune cu avocatul.

31. Conform art. 24 alin. (1) și (2) din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii adoptă hotărâri cu votul deschis al majorității membrilor săi, cu excepția cazului prevăzut în art. 19 alin. (4). Hotărârea motivată se redactează în cel mult 30 de zile și se semnează de președintele ședinței. În hotărâre se menționează numărul de voturi exprimate în favoarea și împotriva hotărârii.

32. Din raționamentele expuse supra, cu *11 (unsprezece) voturi „pro” și 0 (zero) voturi „împotriva”* ale membrilor prezenți, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii recomandă judecătorilor să admită participarea avocaților în ședință de judecată în procesul civil (contencios administrativ și insolvabilitate) prin videoconferință, la cererea părții în proces, în cazul în care instanța de judecată dispune de mijloace tehnice.

33. În acord cu prevederile art. 1, 4, 17, 24 și 25 din Legea nr. 947 din 19 iulie 1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii, art. 213 din Codul de procedură civilă, art. 191 alin. (5) și art. 209 alin. (1) din Codul administrativ, Plenul Consiliului Superior al Magistraturii

H O T Ă R Ă Ș T E:

1. Se recomandă judecătorilor să admită participarea avocaților în ședință de judecată în procesul civil (contencios administrativ și insolabilitate) prin videoconferință, la cererea părții în proces, în cazul în care instanța de judecată dispune de mijloace tehnice.

2. În cazul în care judecătorul acceptă participarea avocatului prin videoconferință, urmează să solicite Agenției Digitalizării în Justiție și Administrare Judecătorească să creeze canalul de conexiune cu avocatul.

3. Prezenta Hotărâre poate fi contestată la Curtea Supremă de Justiție în termen de 30 de zile.

4. Copia de pe prezenta Hotărâre se remite instanțelor judecătorești și se publică pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii (www.csm.md).

**Președintele ședinței Plenului
Consiliului Superior al Magistraturii**

Sergiu CARAMAN